

16 listopada - Międzynarodowy Dzień Tolerancji

To trudne pojęcie "tolerancja"

kłóci się ze słowem "ignorancja",

bo żeby coś znosić,

trzeba wpierw ogłosić,

gdzie jest tolerancji relewancja.

(ebs)

Międzynarodowy Dzień Tolerancji - International Day of Tolerance - święto obchodzone corocznie 16 listopada, ustanowione przez Zgromadzenie Ogólne ONZ rezolucją 51/95 z 12 grudnia 1995 roku z inicjatywy UNESCO. Inicjatywa ta spowodowana była pogłębiającymi się zjawiskami nietolerancji, przemocy, nacjonalizmu, rasizmu i antysemityzmu, jakim towarzyszy marginalizacja i dyskryminacja mniejszości.

Jest to święto szacunku, akceptacji i uznania bogactwa różnorodności kultur na świecie. Działania na rzecz tolerancji w ramach obchodów skierowane zostały zarówno do placówek oświatowych jak i szerszego kręgu społeczeństwa.

Filozof Karl Popper stwierdził w swej książce "Społeczeństwo otwarte i jego wrogowie" (1963), że **możliwe jest odmówienie tolerancji wobec nietolerancji:**

Czy tolerancyjne społeczeństwo powinno akceptować nietolerancję? A co, jeśli tolerując czyn "A", społeczeństwo niszczy samo siebie? Tolerancja czynu "A" może być użyta do wprowadzenia nowego systemu myślowego, co może doprowadzić do braku akceptacji zespołu cech "B", właściwych danemu społeczeństwu. Bardzo trudno jest znaleźć złoty środek, a różne społeczeństwa nie zawsze zgadzają się co do szczegółów. W rzeczywistości poszczególne grupy w obrębie jednego społeczeństwa często mają problemy z porozumieniem się. Niektóre państwa uznają zniesienie nazizmu w Niemczech za przejaw nietolerancji, podczas gdy w Niemczech to właśnie nazizm jest uważany za niedopuszczalnie nietolerancyjny.

Data 16 listopada nie jest przypadkowa. 16 listopada 1995 roku państwa członkowskie UNESCO przyjęły Deklarację na Temat Zasad Tolerancji oraz Plan Działań po zakończeniu obchodów Roku, przy czym Międzynarodowy Rok Tolerancji (1995) został ustanowiony przez Zgromadzenie w 1993 (rezolucja 48/126) z inicjatywy Konferencji Generalnej UNESCO.

W Deklaracji UNESCO, państwa członkowskie podkreślają nie tylko konieczność walki z nietolerancją i rasizmem, lecz również znaczenie różnorodności kulturowej.

Obchody Dnia Tolerancji mają na celu:

- znalezienie głębszych przyczyn nietolerancji,
- zmobilizowanie opinii publicznej na rzecz tolerancji i informowania jej o niebezpieczeństwach związanych z objawami nietolerancji,
- wypracowanie praktycznych wskazówek dla rządów, naukowców i instytucji publicznych, w celu umożliwienia im znalezienia rozwiązań.

Tolerancja - termin stosowany w socjologii, badaniach nad kulturą i religią. Słowo oznacza w tym kontekście "poszanowanie czyichś poglądów, wierzeń, upodobań, różniących się od własnych". W różnych językach indoeuropejskich przybiera ono niuanse, np. w angielskim w odniesieniu do ludzi oznacza on "**postawę wykluczającą bigoterię lub srogości w osądzaniu innych**" lub ich dyskryminację. Może oznaczać również "wyrozumiałość", "akceptację" lub "chęć zaakceptowania uczuć, zwyczajów lub wierzeń innych niż własne".

W okresie reformacji pojęcie "tolerancja" na dobre zastąpiło w języku polskim przestrzeń semantyczną powiązanego słowa "toleracja" (oficjalne, formalne przyzwolenie), odnosząc się głównie do mniejszości religijnych. **Obecnie termin ten obejmuje również tolerancję mniejszości etnicznych, różnych orientacji seksualnych oraz odmiennych światopoglądów.**

Słowo jest polisemiczne i ma wiele kontekstów i znaczeń. Pochodzi z (łac. *tolerantia* - często tłumaczonego jako "cierpliwa wytrwałość", od łac. czasownika *tolerare* - "wytrzymywać", "znosić", "przecierpieć", "ścierpieć", ale również "popierać" i "podtrzymywać"), jednak jego spektrum jest szersze, a w dodatku zależne od kontekstu i języka, generalnie oscylując pomiędzy "znoszeniem" a "akceptacją".

W praktyce rządy zawsze musiały decydować, które grupy i postępowania należy tolerować, a czego jako społeczeństwo nie tolerujemy.

Na przykład Imperium rzymskie musiało zmierzyć się z problemem tolerancji na zaanektowanych terytoriach. Władze zmuszone były zdecydować, które przekonania i grupy społeczne należy tolerować, a które potępiać. Miało to ważne znaczenie w zetknięciu z plemiennymi kulturami religii monoteistycznych Azji Mniejszej i północnej Afryki: zoroastryzmem, judaizmem i chrześcijaństwem. Fakt, że zwyczaje i kultura samego Rzymu opierały się na politeizmie ułatwiał tolerancję wobec innych wierzeń i zwyczajów. Podobna sytuacja miała miejsce w średniowieczu, kiedy to przywódcy Europy chrześcijańskiej i Bliskiego Wschodu tylko czasami tolerowali mniejszości religijne. W szczególności Żydzi poddani byli prześladowaniom antysemitycznym w tym okresie. W okresie podbojów kolonialnych europejskie potęgi chrześcijańskie musiały dokonywać tych wyborów przy

kolonizacji Azji, Oceanii, Afryki i obu Ameryk.

Wczesnym głosicielem idei tolerancji był Polak Paweł Włodkowic, który na soborze w Konstancji (1414-1418) twierdził, iż narody pogańskie mają prawo do zachowania swych wierzeń. Mimo działań Włodkowica poważna dyskusja na temat tolerancji rozpoczęła się w Europie dopiero w XVI i XVII wieku w odpowiedzi na reformację, wojny religijne oraz prześladowania, które poprzedzone były rozłamem Kościoła katolickiego zapoczątkowanego przez Marcina Lutra, Huldrycha Zwinglego i innych. Pisarze tacy jak Sebastian Castellio i Michel de Montaigne kwestionowali teorię prześladowań usprawiedliwiającą wojny religijne, egzekucje osób oskarżonych o herezje oraz uprawianie czarnej magii, w zamian przedstawiając argumenty przemawiające za tolerancją.

W ramach kontrastu, ówczesna Polska była wyjątkiem na skalę światową - gdy Europa krwawiła w wyniku licznych wojen, Polska była stabilna, gdyż tolerancja już była fundamentem państwowości polsko-litewskiej. W owych czasach Polska była znana pod przydomkiem "schronienie dla heretyków", a jej pozycja jako kraju otwartego na inność i obcość była usankcjonowana w pierwszym europejskim edykcie tolerancji - Konfederacji Warszawskiej z 1573.